

Psychológia a jej zázemie v škole

Vyvrcholením Uherakobrodských dní Komenského boli dobre zorganizované a kvalitnými odborníkmi obsadené Dni vedy. Jeden z najväčších ohlasov malo vystúpenie univ. doc. dr. MIROSLAVA BAZÁNYHO, CSc. z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave. Po prednáške a dlhotrvajúcej besede s poslucháčmi sme autorovi položili niekoľko otázok na aktuálne témy:

● **Odkedy existuje ústav, na ktorom pracujete a čo je náplňou jeho práce?**

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie vznikol v roku 1964. Sme pod správou Ministerstva školstva SSR, ale naša pôsobnosť je celoštátna. Vráha sa na dve oblasti: zaoberáme sa jednak otázkou psychologickéj výchovnej starostlivosti o dieťa — patrí sem riešenie otázok teoretických, metodických, ale aj organizačných, riešenie otázok výstavby siete psychologického servisu v škole. Druhá oblasť — to je detská patopsychológia, pod čím treba rozumieť v podstate psychológiu defektného alebo deficitného dieťaťa.

● **Aké sú hlavné smery výskumu ústavu?**

Možno hovoriť o štyroch takýchto smeroch: predovšetkým intenzívne pracujeme na úseku vývinovej psychológie. Druhá veľká oddelenie u nás je oddelenie sociálneho vývinu dieťaťa. Tu sa sústreďujeme najmä na problematiku emocionálneho vývinu, sociálnych vzťahov u detí a kultúrny záujem mládeže, vrastanie mládeže do života dospelých. Okrem toho sa tu pracuje tiež na problematike výchovných štýlov našej rodiny. Tretí úsek — detská patopsychológia — to je u nás v podstate výskum zrakového alebo sluchového poškodených detí a tiež detí mentálne retardovaných. Najmä v oblasti mentálnej retardácie je tento výskum veľmi široko založený. Štvrté oddelenie je organizačno-

Poprední predstavitelia Čs. ľudstva pri pomníku J. A. Komenského.

OPRAVA

V 27. čísle Učiteľských novín v článku „ONV v Nových Zámkoch pomáha učiteľom“ nedopatrením sa vyskytla chyba. Správne má byť: ONV všetky ťažkosti učiteľov a pôžitku kladne vyriešil. Red.

metodické oddelenie psychologickéj výchovnej starostlivosti o dieťa.

● **Podľa vašich slov ste pod správou Ministerstva školstva SSR. V besede ste však spomenuli, že sa ako psychológovia len skromne podieľate na príprave novej koncepcie základnej školy. Čím vystreľujete túto závažnú okolnosť?**

Treba tu vziať do úvahy, že v tomto prípade idy predovšetkým o pedagogickú problematiku. V zhode s vami sa však domýšľam, že pri vypracovávaní koncepcie jednotlivých úsekov školstva u nás sa dopúšťame dosť často tej istej chyby: novú koncepciu považujeme výhradne za záležitosť pedagogiky. Myslím si však, že pri vypracovávaní akejkoľvek školskej koncepcie by sa na tejto práci nemali zúčastňovať len pedagógovia, ale aj biológovia-hygienici, psychológovia a podľa môjho názoru aj sociológovia. U spomínanej koncepcie by sa takto určite dosiahlo ucelenejšieho pohľadu na základné vzdelanie, keby sa do nej boli integrovali aj tieto aspekty mimopedagogické. Som však presvedčený, že sa v nej uplatnia v procese diskusie.

● **Diskusné príspevky, ktoré nám dochádzajú do redakcie na tému Nová koncepcia ZŠ, majú jedného spoločného menovateľa: problém detí, ktoré svojím zaostávajúcím mentálnym vývojom, slabšou chápatelnosťou brzdia, narušujú výchovnovzdelávací proces hlavne v nižších triedach základnej školy. Aký je váš názor na tento problém?**

Myslím a dúfam, že riešenie koncepcie základnej školy nebude záležitosťou mesiaca a pravdepodobne ani pol roka. Určite by to mal byť dlhší proces, nakoľko je tu ešte veľa nevyriešených otázok. V tejto koncepcii nie je riešená práve tá otázka diferenciácie ZŠ smerom nadol. To znamená v podstate zavedenie určitého princípu diferencovania školy pre tých žiakov, ktorí nestačia požiadavkám normálnej školy. Lenže tu nie je jediným spásnym riešením osobitná škola. Zanedbávame otázku špeciálnych tried, otázky doučovacích hŕb. (osobitného charakteru, napríklad pri čítaní). Ďalej tu vôbec nie je riešená otázka integrácie napr. zmyslove defektného dieťaťa do normálnej triedy. Vo svete prebiehajú experimenty — v severných krajinách už dokonca overené a realizované, že napríklad ťažko slabozraké dieťa navštevuje normálnu školu... Je tu však putujúci učiteľ, špeciálny pedagóg, ktorý doučuje toto dieťa, stará sa oň, dopĺňa prácu učiteľa a metodicky mu pomáha. Robí sa to najmä v záujme toho, aby sme dieťa čo najviac udržali v prirodzenom rodinnom prostredí. A tak, i keď nemožno poprieť, že niektoré všeobecné psychologické poznatky sú v novej koncepcii uplatňované, predsa tu zostáva ešte veľa otázok nevyriešených.

● **Ďalšia zaujímavá pasáž vo vašej prednáške sa týkala tzv. teamovej práce v škole. Môžete nám bližšie objasniť tento pojem?**

Keď si všimneme hocijakú vodnú disciplínu, zistíme, že dnes samotná vo svojej práci nevystačí, potrebuje rad iných disciplín a dokonca sa takto vytvárajú medzidisciplinárne odbery. Pokiaľ ide o tento problém, domnievam sa, že pri posudzovaní dieťaťa je nevyhnutné rešpektovať štyri základné aspekty: po prvé — biologicko-medicínsky aspekt. Po druhé — psychologický aspekt. Je treba poznať psychický stav dieťaťa. Tretie hľadisko je sociálne. Ak dnes neinterpretujeme somatické i psychologické nálezy z hľadiska sociálnych podmienok, v ktorých dieťa vyrastá, potom takáto interpretácia môže byť fakticky nesprávna. No a po štvrté: aspekt

pedagogický. Kritériá v každom z týchto štyroch aspektov sú iné. Pre vývoj — výchovu a vzdelávanie dieťaťa je rozhodujúce hľadisko pedagogické. Jednotlivé hľadiská však nemožno oddeliť a oddelene pertraktovať.

Myslím si, že moderná škola už nevystačí len s učiteľom. Takáto škola potrebuje okrem školského lekára aj školského psychológa — pravdepodobne zo začiatku jedného pre určitý okrsok škôl, ktorý by ale systematicky viedol deti všetkých škôl tohto okrsku. Potrebujeme ďalej sociálnu pracovníčku a celkom určite budeme potrebovať nejakého špecialistu na programované vyučovanie, pretože programovanie je predsa len určité špecifikum, náročné na prípravu. Ďalej budeme potrebovať na škole technika, pretože my máme na školách spústu učebných pomôcok, ktorá nie sú využívané. Nie sú využívané preto, lebo na škole chýba niekto, kto by tieto pomôcky systematicky pripravoval. Nakoniec učiteľ — ten dnes potrebuje čoraz viac času na svoj osobný rast a ten sa nezískava tým, že robí systematicky stále tie isté prípravy, technické práce... No a okrem toho potrebujeme do škôl sociálny pedagogický servis. Veď koľko máme napríklad rečovo vadných detí, hlavne v ranom období vývinu. Teda — členom tohto servisu by mal byť aj napr. logopéd. Teda toto všetko dohromady je team modernej školy. Team vedený pedagógom. Tu však narážame na ďalší závažný problém, ktorý spočíva v tom, ako bude vedieť pedagóg komunikovať, porozumieť sa týmto teamom, aby tu existovala dokonalá koordinácia, dosťacia v optimálny výsledok práce so žiakom. Tu by sme už ale museli podrobnejšie rozobrať otázku potrebnosti zavedenia prípadne rozšírenia prípravy učiteľstva o nové aspekty...

● **Prechod na typ takejto modernej školy bude však iste proces veľmi dlhodobý, so všetkými neuhmi prechodného obdobia...**

Isteže. Ale prvé kroky tu už sú. Konkrétne v Bratislave podávame návrh na experimentálne zavedenie sociálnych pracovníčok na niektoré školy. Postupne pripravujeme školských psychológov, ktorí budú napojení na systém psychologických výchovných klínk, poradní. Rozhodne sa budeme snažiť tento proces prechodu na skutočne modernú školu čo najviac urýchliť. Musím však spomenúť ešte jednu vec, ktorá ma veľmi mrzí: Nedari sa nám a nemáme ani poriadne vybudované nejaké pracovisko, ktoré by dokázalo preniesť poznatky súčasnej psychológie učenia, najmä jej experimentálne poznatky, o senzorickej, motorickej, verbálnej učení, sociálnom učení do pedagogických metodík. A to považujem za veľkú chybu.

● **Otázka podieľu psychológie na práci modernej školy je skutočne veľmi zaujímavá vec. Vydávate nejaký časopis, prostredníctvom ktorého by sa učiteľia mohli bližšie oboznámiť s prácou vášho ústavu?**

Vydávame jednak časopis Psychológia a patopsychológia dieťaťa — je to celoštátny odborný psychologický časopis, ktorého nápis vyplýva už z názvu, no a ďalej je to bibliografický sprevedaj, na ktorý by som chcel najviac učiteľov upozorniť, pretože pravidelne trikrát do roka prináša monografický prehľad odbornej literatúry dôležitej pre pedagógov. Napríklad predposledné číslo pojednávalo o psychickej deprivácii detí a posledné číslo sa týka vývinovej psychológie. Je tam tiež uvádzaná všetka literatúra — jednak naša a jednak svetová, ktorá je k dispozícii v našom ústave. Čiže učiteľ si podľa tohto časopisu môže hoci ktorú publikáciu objednať. Pre úplnosť — Naša adresa je: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava, Legionárska č. 10.

MILAN MARKOVIČ

Predsedičský stôl v prvý deň UBDK: zľava podpredseda ÚV SOZ L. Vlachovský, minister školstva CSR prof. dr. V. Bezdíček, DrSc., predseda UBDK T. Milička, minister školstva SSR dr. M. Lóčan a podpredsedička ÚV, COZ Eva Veselá.